מי לא?

תשמ"ה, כמו כל שנה, עברה על הבימה הישראלית כמחזה. גם לה התאימו המלים בנות־האלמוות של ויליאם שקספיר: „כל העולם בימה. / וכל הגברים והנשים אינם אלא שחקנים: / שיש להם יציאות וכניסות; / וכל אחד בזמן משחק תפקידים רבים...“

היו לתשמ"ה, כמו לכל שנה, גיבורים־לרגע, מהם משעשעים, מהם טראגיים. מאורע רדף מאורע על הבימה, ולכל אחד מהם גיבוריו הטראגיים או הקומיים. בשיא כל מאורע היה נדמה כי גיבורו יכול להיות לאיש־השנה, לסמל את השנה כולה. אך לא פעם כבר נשכח בסוף השבוע המאורע שהסעיר את ראשיתו. מאורע חדש תפס את מקומו על הבימה.

גיבור היתולי־למחצה שכבש את תשומת־הלב הלאומית לרגע, היה חבר־הכנסת הערבי **עבד־אל־והאב דראושה.** בעת כינוס המועצה הלאומית הפלסטינית בעמאן — אחד המאורעות היותר חשובים של תשמ"ה — נעלם דראושה, כביכול כדי להגיע לעמאן ולנאום לפני המועצה. אך עוד לפני שהגיע לתחנת־ביניים, הוזדרז לפרסם ברבים את דבר ההרפתקה. החלה התרוצצות קומית, מין קאריקטורה של מאבק־איתנים, ולבסוף חזר הח"כ כמו ילד־טוב־אל־קודס כלעומת שבא. הוא לא הגיע לעמאן, מיפלגתו סלחה לו, הכל היו מרוצים, ומי שרצה יכול היה לחייך — כפי שחייכו ראשי אש"ף, שהופתעו כמו כולם.

גיבור טראגי היה **מיקי אלבין,** ילד־הזהב של הבורסה, מהדורה ישראלית של היהודי בעל עיסקי־האוויר. הוא קנה מניות ומיפעלים, מיפלגות ושרים, עיתונים וידידים. עד שהתפוצץ הבלון. אז קפץ מחדר־החקירות של המישטרה — אם מתוך מגמה להתאבד, אם מתוך נסיון נואש להימלט.

גיבור מסוג הפוך היה אחד מקורבנותיו של אלבין, נציג ציבור־הפועלים של המיפעל אתא. שאלבין שיחק בו בבורסה והותירו כלימון סחוט. **סינחס גרוב,** פועל אותנטי, שנראה בדיוק כמו שנציג־פועלים צריך להיראות, היה אחד הגיבורים העצובים של תשמ"ה. הוא לחם כאריה, בפאתוס האמיתי של קורבן, ולקה כליבו במהלך המאבק — שהגיע בסופו של דבר לסיום מעציב.

● מוקינים וגיבורים

רגעים גרוטסקיים סיפקו הישראלים, שערכו במשך השנה סידרה של חתונות מרעישות וראוותניות. פתח בהן הליצן־החוזר־בתשובה, **אורי זוהר,** שהשיא את בנו, והמשיכו בהן אילי־הון ובעלי־שררה. לכל חתונה כזאת, שתמיד הוגדרה כ„חתונת השנה“, אצה־רצה כל ה„צמרת“, מי במסוקים, מי במכוניות־שרד, מי במכוניות־פאר פרטיות. בליוויית עדה גדולה של אנשי־ביטחון, עיתונאים וצלמים. הם דמו לקאריקטורה של אצילי־צרפת, אנשי ה־ANCIEN REGIME לפני המהפכה הגדולה.

רגעים טראגיים סיפקו קורבנות הפשעים הבין־לאומיים, שהטילו את מוראם על המדינה בתשמ"ה — הפשעים שבהם הרגו ערבים יהודים, ולהיפך. בלטו בהם שלושה זוגות יהודיים, ששלושתם נרצחו כאשר התבודדו בחיק הטבע: **רויטל סרי ורון לוי** בכרמיזאן ליד בית־לחם, **מאיר בן־יאיר ומיכל בהן** ליד בית־שמש, **לאה אלמקיים ויוסף אליהו** ליד הר־הגילבוע. מולם היו מונחים קורבנותיו של **דויד בן־שימול,** חבר תנועת־כך שירה טיל קטלני באוטובוס ערבי. הקורבנות הערביים של אירגון־הטרור היהודי כימעט ונשכחו במהלך המישפט הארוך, שנמשך במרבית חודשי השנה.

גיבורה טראגית אחרת, שהטילה את צילה על השנה, היתה החיילת **הדס קדמי,** שנרצחה גם היא, ושנסיבות מותה וזהות הורגיה לא התגלו עד סוף השנה. הדבר לא הפריע למטיפי השיגאה הגזענית לצרפה. לפי שעה, לרשימת הקורבנות של הפשעים הערביים.

קורבנות מסוג אחר היו חמישים הצעירים הישראליים, שחגגו את ראש־השנה תשמ"ה אך לא הגיעו אל סוף השנה, מפני שנהרגו בשלהי מילחמת־הלבנון, בעוד הממשלה מנסה להגיע לכלל החלטה על הנסיגה „בשלבים“. הם היו השלבים.

תשמ"ה ידעה גם דמויות מסוג אחר. אחד מהם היה „האנס מצפון תל־אביב“, שהטיל את מוראו על הנשים באיזור זה של העיר, עד כי גרם לרבות מהן להישאר בבתיהן בערבים, ושינה את אורח־חייהן. המעשים פסקו כאשר נתפס צעיר בשם **יוסף מחג'אני** שהואשם במעשים אלה.

היו מאורעות חד־פעמים בתשמ"ה, שגרמו למדינה כולה לעצור לרגע את נשימתה. מאורע כזה היה התפוצצות מכונית־התופת במעבר־הגבול של צה"ל ליד מטולה. **חנה מזאידלי,** מתאבדת שיעית, פוצצה את עצמה וגרמה לקטל המוני בין החיילים. מאורע כזה היה ההסכם של חילופי־השבויים, שבמיסגרתם שוחררו 1150 „אסירים ביטחוניים“ תמורת שלושה שבויים ישראליים, שהיו בידי אירגון־הטרור של **אחמד ג'יבריל.** מאורע כזה היה גם אסון האוטובוס המלא בילדים, שנדרס על־ידי רכבת דוהרת. דמותה של הנהגת היפהפיה, **רות דווידוב,** שלקחה את סוד התאונה עימה לקבר, העסיקה את הדמיון הלאומי.

אולם כל המאורעות האלה, ככל שהיו דרמאתיים, היו רק כקצף על פני המים של השנה. לפעמים סימלו זרמים הרבה יותר עמוקים ורמזו על סערות המתרחשות במצולות. לפעמים היו מיקריים לגמרי.

המועמדים האמיתיים לתואר איש־השנה של תשמ"ה היו קשורים במעשים ובמחדלים, שנגעו לגורל החברה הישראלית בשנה זו.

● ענק עייף וקצר־רואי

ך תכן שאיש־השנה היה צריך להיות המימסד הישראלי בכללותו.

אילו נבחר, לא היה הצייר מתקשה בתיאורו. הוא היה רואה בעיני־רוחו יצור קשיש וקצר־רואי, עייף ורצוץ. השקוע כל־כולו בעצמו, שלא נותר בו הכוח להתמודד עם בעיותיו האמיתיות.

מימסד זה נטה לדחות את כל הבעיות הגדולות על־ידי התעלמות מעצם קיומן, ולטפל גם בבעיות הקטנות בצורה מאולתרת, ורק כאשר לא היה מנוס מפעולה כלשהי. מחדליו עלו לאין־שיעור על מעשיו.

מימסד זה לא טיפל השנה בצורה כלשהי בבעיית־הבעיות של קיומו: היחסים עם העולם הערבי בכלל, והעם הפלסטיני בפרט. מגמתו היחידה במישור זה היתה למנוע כל התקדמות, לחבל בכל יוזמה, להתעלם מכל הזדמנות, לדחות את הכל. בכך הצליח — אך ההתפתחות אינה עומדת דום, וההזדמנויות שהוחמצו השנה עלולות להתנקם בשנים הבאות, ואולי לגרום בכייה לדורות. טיוליו של **ריצ'רד מרפי,** הדיפלומט האמריקאי, עלולים להיזכר כקומדיה טראגית.

מימסד זה הצליח, אחרי דחיות רבות ויקרות, להוציא את ישראל מן הבוץ הלבנוני, שאליו הכניס אותה לפני שלוש שנים עכורות. אולם גם יציאה זו, שדמתה לבריחה תחת לחץ של מילחמת־גרילה שיעית עתירת־הצלחה, השתהתה. לבסוף נשארה ישראל בבוץ ברגל אחת, אחרי שהרגל השניה יצאה. תחת הסימסה „רצועת ביטחון“ נשארה ישראל תקועה בדרום־לבנון, והבוץ עלול לספוג אותה שוב פנימה בשנים הבאות.

„השלום הקטן“ עם מצריים של **חוסני מובארק** קפא על שמריו, מבלי שהמימסד הישראלי היה מסוגל לעשות אף מעט מזעיר לפיתרון הבעייה הקטנטנה של איזור־טאבה.

לקראת סוף־השנה הושמעה, לראשונה, הדרישה המפורשת לתקוף את ירדן — באמתלה שה**מלך חוסיין** מאפשר את מיקומם של מישרדי־אש"ף („מיפקדות המחבלים“) בשיטחו. היתה זאת אותה האמתלה ששימשה בשעתו את ההכנות למיל־חמת־הלבנון.

גם בשטח הכלכלי לא העז המימסד לטפל בבעיות הגדולות, האמיתיות, מחשש פן יצטרך לקבל החלטות מכאיבות, הנוגעות

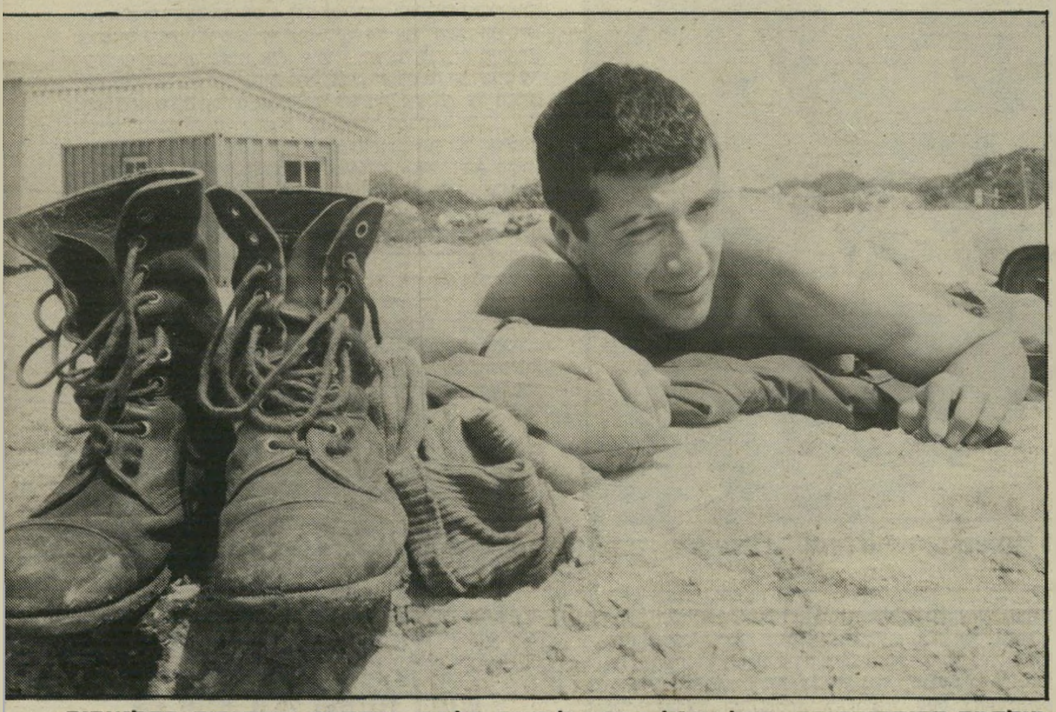

מילחמה רחוקה־קרובה: חייל צה"ל ממתין לנסיגה בלבנון, יפהפיות משתזפות בתל־אביב